Godkänd i bildningsnämnden 5.6.2025

Trygghetsplan

Malax kommun, grundläggande utbildning, klasserna 1-9

- En plan för förebyggande av mobbning, våld och trakasserier

Innehåll:

1. Målsättning
2. Definition av mobbning och trakasserier
3. Förebyggande åtgärder
4. Ingripande vid mobbning
5. Utvärdering

1. Målsättning

Alla elever har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt till en trygg studiemiljö. (*Lag om grundläggande utbildning 29 § 1 mom.*)

Till en trygg studiemiljö hör psykisk, fysisk, social och pedagogisk säkerhet samt trygg användning av digitala plattformar. I grunderna för den nationella läroplanen betonas skolans ansvar för att ingripa i mobbning och att utarbeta åtgärdsmodeller för att jobba mobbningsförebyggande. Varje medlem i skolgemenskapen ska känna igen mobbning och dess olika former samt känna till gemenskapens praxis för hur man ingriper i situationer där det förekommer mobbning. Det bästa sättet att motarbeta mobbning är genom förebyggande arbete. Genom tidig upptäckt och effektivt ingripande i mobbningssituationer kan man förebygga de långtgående, och ofta allvarliga, psykosociala effekterna som mobbningen har. Tidigt ingripande är viktigt också med tanke på den som mobbar med målsättningen att kunna bryta oönskat beteende.

2. Definition av mobbning och trakasserier

Mobbning definieras som fysiskt och/eller psykiskt våld riktat mot en enskild elev och kännetecknas av systematisk upprepning. Enstaka sporadiska trakasserier är inte mobbning. Att gräla eller vara av olika åsikt är inte heller mobbning. Mobbning är om en eller flera elever upprepade gånger trakasserar en annan elev. Mobbningen ligger i själva upprepningen. Offret är oftast i sådant underläge att hen inte vågar eller kan försvara sig. Exempel på olika sorts trakasserier och mobbning:

• Fysisk mobbning: slå, knuffa, sparka, nypa, hålla fast, trycka upp mot väggen, sätta krokben, gömma eller söndra någons kläder eller saker

• Psykisk mobbning: göra miner, kasta blickar, sucka, tystna, vända ryggen till, inte svara på tilltal, behandla någon som luft, utestänga någon socialt från gruppen

• Verbal mobbning: säga elaka saker, håna, göra narr av, skratta åt någon, sprida skvaller, lögner eller elaka rykten, viska, hota, ironisera över kläder, utseende mm.

• Mobbning på nätet: sända elaka eller hotfulla meddelanden, trakassera någon i ett chatforum, en chatgrupp eller en blogg, publicera bilder av en annan person utan lov, utesluta någon ur en chatgrupp utan orsak, sprida skvaller, lögner eller elaka rykten på nätet

• Rasism: trakassera någon p.g.a. nationalitet, hudfärg, språk eller religion

• Sexuella trakasserier: miner och kommentarer som anspelar på sex, oanständiga skämt som gäller kropp eller klädsel, oanständig eller icke-önskad fysisk beröring, bilder på avklädda som sprids elektroniskt

Det som en person upplever som mobbning tar en annan inte lika allvarligt, men det är mobbningsoffrets subjektiva upplevelse som är avgörande. Den mobbade kan uppleva mobbningen som ett mycket större problem än omgivningen. På samma sätt kan det också vara så att omgivningen ser att mobbning förekommer men att den utsatta inte tycker att det stör. Ifall mobbningen är grov är det ändå skäl att utreda saken trots att den utsatta inte vill.

Mobbning sker sällan öppet. Det är viktigt att alla vet och förstår vad som är mobbning och vad som inte är mobbning. Att gräla och vara av olika åsikt är inte mobbning, inte heller att retas eller leka häftigt kan rankas som mobbning. Sådana situationer reds vanligen ut genom direkt tillsägelse eller upprepade samtal.

Mobbning kan uppfylla kännetecken för brott i fall där det gäller spridning av information som kränker privatlivet, ärekränkning, olaga hot, misshandel, sexualbrott, olaga förföljelse, hets mot folkgrupp och skadegörelse. Skolan kan rådgöra med polisen ifall situationen ger orsak att göra brottsanmälan. I allvarliga fall där våld förekommer ska polisen kontaktas omedelbart.

3. Förebyggande åtgärder

Det ingår i det dagliga arbetet för alla som arbetar med elever i skolan att ha omsorg om skolans trygghet och välmående. Att skapa en verksamhetskultur där gemenskap samt emotionella och kommunikativa färdigheter betonas är grundläggande i det trygghets-skapande arbetet. I bästa fall förenas i skolans verksamhetskultur hänsynen till elevernas individuella behov och skapandet av gemensamt välbefinnande. Undervisning och fostran

styr elevernas utveckling till humana människor med förmåga att hantera även motsättningar på ett etiskt och empatiskt sätt.

Gruppandan stärks av att de vuxna känner eleverna och är intresserade av hur de mår. En trygg grupp skapas genom att avtala om hur alla tar hänsyn och respekterar varandra, genom gemensamma regler samt metoder för att ingripa i situationer där någon uppför sig på ett oönskat sätt. Gruppens välbefinnande stöds genom att öva dialogfärdigheter och ge positiv återkoppling.

Elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet i skolans förebyggande och gemenskapsfrämjande arbete är viktigt. Att bli hörd och accepterad, få uttrycka sin åsikt och tillhöra gemenskapen är centrala behov. När vårdnadshavarna lär känna läraren, andra föräldrar och elever, blir klassen en gemenskap som tillsammans förebygger mobbning och utanförskap.

I skolvardagen arbetar undervisnings- och elevvårdspersonal sida vid sida. Den gemensamma elevvården arbetar förebyggande för att främja skolgemenskapens och elevernas välbefinnande samt samarbete med hemmen. Åtgärder som förebygger och minskar våld, mobbning och trakasserier samt säkerställer skolans beredskap för olycks- och krissituationer ingår i den gemensamma elevvården. Gemensamma och förebyggande tillvägagångssätt minskar även behovet av individuell elevvård på lång sikt.

Det finns flera metoder och program för att förebygga och ingripa i mobbning, stärka emotionella och kommunikativa färdigheter och för att utveckla verksamhetskulturen. Följande program och metoder är exempel på vad skolorna i Malax tillämpar:

- Programmet KiVa Skola. Åbo universitet. https://www.kivaskola.fi
- Positiv pedagogik. Folkhälsan/Åbo Akademi/Åse Fagerlund
- PEPP – rusmedelsförebyggande verktyg. Nykterhetsförbundet Hälsa och Trafik. https://www.pepp.fi/
- Barnavårdsföreningens material. https://www.bvif.fi/
- Seniorer i skolan. Folkhälsan.
- Vänelevsverksamhet. Folkhälsan/Mannerheims Barnskyddsförbund.
- Kompiselevsverksamhet. Folkhälsan.
- Må bra tillsammans. Mieli rf. https://mieli.fi/sv/
- Skolfredsprogrammet. Folkhälsan, Finlands Föräldraförbund, Mannerheims Barnskyddsförbund, inrikesministeriets polisavdelning och Utbildningsstyrelsen. https://www.mll.fi/sv/skolfreden/

Förutom ovannämnda metoder uppmärksammas följande aspekter i den dagliga verksamheten:

- Skolan ordnar ändamålsenlig rastövervakning.
- Ordningsregler och trivselregler förankras bland eleverna. Vårdnadshavarna informeras.
- Projekt/temadagar kring samarbete och social kompetens.
- Hem och Skola ordnar i samarbete med skolan/klassen aktiviteter för hela familjen.
- Skolpersonal och vårdnadshavare ingriper eller meddelar om misstanke om mobbning, trakasserier eller andra oegentligheter upptäcks.

4. Ingripande vid mobbning

I varje skola finns ett trygghetsteam som har ansvar för det praktiska arbetet kring utredning och uppföljning av mobbningsfall i skolan. Trygghetsteamet arbetar även förebyggande. Vid läsårsstarten presenteras teamet och dess verksamhet. I läsårsplanen antecknas trygghetsteamets medlemmar för det aktuella läsåret. Rektor och/eller kurator bistår teamet om behov föreligger. I princip kan vem som helst anmäla mobbningsfall till trygghetsteamet som sedan avgör om det är fråga om ett mobbningsfall som tas till behandling enligt gängse principer eller om det är fråga om en konflikt som skall lösas på annat sätt. Det kan tex. vara skolpersonal, elever eller vårdnadshavare som gör en anmälan om mobbning.

Trygghetsteamet arbetar enligt KiVa-skola modellen enligt följande:

1. Möte med den mobbade eleven snarast möjligt.
2. Enskilda samtal med de elever som deltagit i mobbningen snarast möjligt.
3. Vid behov gruppdiskussion med de inblandade eleverna.
4. Uppföljningssamtal med den mobbade eleven (ca 1-2 veckor efter första mötet).
5. Enskilda uppföljningssamtal med de elever som deltagit i mobbningen (ca 1-2 veckor efter första mötet).
6. Vid behov kan flera uppföljningssamtal ordnas, både med den mobbade eleven samt med de elever som deltagit i mobbningen.

Alla samtal dokumenteras. Vårdnadshavarna kontaktas efter de inledande samtalen.

5. Utvärdering

Samtliga elever deltar årligen (på våren) i den nationella KiVa-enkäten. Resultaten analyseras i kollegiet och eventuella åtgärder sätts in. Det mobbningsförebyggande arbetet noteras i läsårets utvärdering och vid behov uppdateras trygghetsplanen. Vid läsårets början tar undervisningspersonalen del av trygghetsplanen. Klasserna kan med fördel genomföra egna trivselenkäter under läsåret.

Trygghetsplanen publiceras på Wilmas anslagstavla och ingår i den lokala läroplanen.